

به نام خدا

اظهاری نظر کارشناسی درباره:

«طرح استفساریه جزء «۱» بند «ب» تبصره «۲»

ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی»

بیان مسئله

مطابق جزء «۱» بند «ب» تبصره «۲» ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱ (مصوب ۱۳۸۰/۷/۱۴) افرادی که حداقل بیست سال متوالی و بیست و پنج سال متناوب در کارهای سخت و زیان‌آور (مخل سلامت) اشتغال داشته باشند و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخته باشند می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند. هر سال سابقه پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور یکونیم سال محاسبه خواهد شد. از طرفی به موجب طرح استفساریه جزء «۱» بند «ب» تبصره «۲» ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۷۹ که در سال ۱۳۹۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است اشتغال در مشاغل سخت و زیان‌آور به هر میزان به ازای هر سال سابقه اشتغال یکونیم سال سابقه پرداخت حق بیمه محسوب می‌شود و احتساب مدت اشتغال در مشاغل سخت و زیان‌آور منوط به داشتن حداقل سابقه بیست سال متوالی و یا بیست و پنج سال متناوب در مشاغل سخت و زیان‌آور نمی‌باشد.

همچنین مطابق جزء «۵» بند «ب» ماده واحده فوق‌الذکر، تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور و نحوه احراز توالی و تناوب اشتغال، نحوه تشخیص فرسایش جسمی و روحی و سایر موارد مطروحه در این تبصره به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت چهار ماه توسط سازمان تأمین اجتماعی و وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

با توجه به صراحت قانون و آیین‌نامه مربوطه شرط لازم برای برخورداری از مزایای تصریح شده در قانون داشتن حداقل ۲۰ سال متوالی و ۲۵ سال متناوب اشتغال در مشاغل سخت و زیان‌آور است. این درحالی است که نمایندگان محترم پیشنهاددهنده طرح استفساریه معتقد هستند که جزء «۱» بند «ب» تبصره «۲» ماده (۷۶) دارای ابهام است و عملکرد فعلی سازمان تأمین اجتماعی در این رابطه ناشی از تفسیر مضیق و ابهام و تشکیک آن سازمان در مورد قانون مورد اشاره است.

ارزیابی طرح پیشنهادی

طراحان محترم طرح در نظر دارند مصادیقی را که موجب انقطاع از اشتغال در محیط‌های سخت و زیان‌آور می‌گردد و توالی اشتغال را زایل خواهند نمود را حذف نمایند. در حقیقت طرح پیشنهادی برداشت جدیدی از تناوب اشتغال در مشاغل سخت و زیان‌آور است و عملاً بیست و پنج سال متناوب اشتغال در کار سخت و زیان‌آور مفهومی نخواهد داشت، اما با توجه به متن صریح قانون و همچنین اختیارات تعیین شده در جزء «۵» آن و آیین‌نامه مصوب دولت در راستای اجرای قانون یاد شده به نظر می‌رسد که با توجه به دلایل ذیل مراد طراحان محترم از قانون مذکور و همچنین آیین‌نامه مورد اجرا حاصل است.

جزء «۱» بند «ب» تبصره «۲» ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱ (مصوب ۱۳۸۰/۷/۱۴) به صورت شفاف و بدون هیچ ابهامی تصریح نموده، افرادی که حداقل بیست سال متوالی و بیست و پنج سال متناوب در کارهای سخت و زیان‌آور (مخل سلامت) اشتغال داشته باشند و در هر مورد حق بیمه مدت مزبور را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخته باشند می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی نمایند (در واقع

افراد دارای شرایط فوق بدون شرط سن بازنشسته خواهند شد) چگونگی تبیین توالی و تناوب اشتغال در جزء «ه» بند «ب» قانون یاد شده تعیین شده است و به همین نحو نیز قانون درحال اجراست.

سابقه قانون و مقررات وضع شده

قانونگذار در مقام تبیین در جزء «ه» بند «ب» ماده واحده فوق تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور و نحوه توالی و تناوب آن را به آیین‌نامه هیئت وزیران احاله کرده است و آیین‌نامه مورد نظر در تاریخ ۱۳۸۵/۱۲/۲۶ به تصویب هیئت وزیران رسیده و به موجب ردیف ۳ از ماده (۱۲) آیین‌نامه، ایام و موارد زیر چنانچه در فواصل اشتغال بیمه شده به کارهای سخت و زیان‌آور واقع شود توالی اشتغال او را از بین برده و موجب تناوب اشتغال وی می‌گردد.

الف) استفاده از مرخصی بدون حقوق به مدت بیش از دو ماه به هر منظور و تحت هر عنوان علاوه بر مرخصی مندرج در بند «ی» ردیف ۲ این ماده (یک ماه مرخصی بدون حقوق یا مرخصی استحقاقی برای ادای فریضه حج واجب موضوع ماده (۶۷) قانون کار)،

ب) اخراج، استعفا، انفصال و بازخریدی مشروط بر اینکه حداکثر تا دو ماه در مجموع پس از تاریخ موارد مزبور در مشاغلی که سخت و زیان‌آور شناخته شده مشغول به کار نشده یا طبق این آیین‌نامه نتواند بازنشسته شود،

ج) اشتغال در کارها و مشاغل عادی به مدت یک ماه،

د) اشتغال در حرف و مشاغل آزاد به مدت یک ماه،

ه) بیمه اختیاری به مدت یک ماه،

و) بیکاری بدون دریافت مقرری بیکاری بیش از دو ماه،

ز) غیبت غیرموجه به مدت بیش از ده روز (غیبت غیرموجه حداکثر به مدت ده روز موجب از بین رفتن شرط توالی اشتغال نمی‌باشد)،

ح) سایر موارد مشابه.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با توجه به مطالب عنوان شده در حقیقت استفساریه مذکور باعث تغییر قانون فعلی و وضع قانون جدید می‌شود و طبق تفسیر شورای نگهبان از اصل هفتادوسوم قانون اساسی تفسیر قانون نباید باعث اصلاح قانون شود. از طرفی مراد و مقصود قانونگذار از وضع مقرره کاملاً آشکار است قانون با صراحت شرط احراز بازنشستگی در مشاغل سخت و زیان‌آور را داشتن حداقل ۲۰ سال متوالی (۷۳۰۰ روز) و ۲۵ سال متناوب (۹۱۲۵ روز) اشتغال در کار سخت و زیان‌آور می‌داند و افراد با داشتن شرایط فوق بدون شرط سن بازنشسته خواهند شد همچنین مطابق جزء «ه» بند «ب» ماده واحده فوق‌الذکر، تشخیص مشاغل سخت و زیان‌آور و نحوه احراز توالی و تناوب و سایر موارد مطروحه را به هیئت وزیران محول کرده است در آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران که از تاریخ ۱۳۸۵/۱۲/۲۶ درحال اجرا می‌باشد مصادیق توالی و تناوب با توجه به ابعاد مختلف آن، که در طی دوران اشتغال در محیط‌های سخت و زیان‌آور برای فرد شاغل اتفاق می‌افتد را تعیین نموده است که از جمله آن عواملی نظیر مرخصی بدون حقوق، غیبت، طول درمان و نظایر آن می‌باشد.

بنابراین با عنایت به مطالب پیش‌گفته چون تصویب طرح مذکور قانونگذاری جدید است، پس مغایر با اصل هفتادوسوم قانون اساسی است. ضمن اینکه باعث تبعیض در ذینفعان شده و تعهد بیمه‌ای و بار مالی جدیدی برای سازمان تأمین اجتماعی ایجاد خواهد نمود و مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی و بند «۳» ماده (۲۶) قانون برنامه پنجم توسعه است.